

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДРУГА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ПАВЛЮЛНЕЦЬ ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 70767/01)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

6 вересня 2005 року

Це рішення стане остаточним за обставин, визначених пунктом 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі “Павлюлінець проти України”

Європейський суд з прав людини (друга секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Ж.-П. Коста, *Голова*,

п. А. Кабрал Баррето,

п. Р. Тюрмен,

п. В. Буткевич,

пані А. Мулароні,

пані Д. Йочене,

пан Д. Поповіч, *судді*,

та п. С. Нейсміт, *заступник Секретаря секції*,

після обговорення в нарадчій кімнаті 5 липня 2005 року,

виносить таке рішення, що було прийняте цього дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою (№ 70767/01), поданою до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав і основних свобод людини (далі – Конвенція) громадянином України, п. Юрієм Михайловичем Павлюлінцем (далі – заявник), 6 січня 2001 року.

2. Уряд України (далі - Уряд) представляла Уповноважений - пані Валерія Лутковська.

3. 7 липня 2003 року Суд вирішив комунікувати заяву. Застосувавши пункт 3 статті 29 Конвенції, він вирішив розглянути питання щодо прийнятності та суті заяви разом.

ФАКТИ

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник народився у 1950 році і проживає у м. Ужгороді Закарпатської області.

1. Судове провадження

5. У травні 1999 року заявник звернувся з позовом до Управління соціального захисту населення Ужгородської міської Ради народних депутатів (далі - УСЗН), стверджуючи, що УСЗН було невірно розраховано період його роботи у шкідливих умовах, у результаті чого був занижений розмір пенсії, на яку він мав право.

6. 23 липня 1999 року, після чотирьох слухань, три з яких були відкладені з огляду на неявку в судове засідання представника заявника, Ужгородський міський суд (далі - міський суд) задовольнив його позов, зобов'язавши УСЗН включити три роки і п'ять місяців роботи заявника у компанії “Електродвигун” у згаданий розрахунок.

7. 20 січня 2000 року за скаргою УСЗН міський суд скасував рішення від 23 липня 1999 року за нововиявленими обставинами і направив справу на новий розгляд.

8. Відповідно до документів, наданих Урядом, у період між лютим 2000 року та січнем 2001 року судом було проведено одне слухання. Заплановані слухання чотири рази переносились з огляду на неявку в судове засідання заявника і шість разів з огляду на відсутність обох сторін.

9. Тим часом заявник заявив відвід судді, який розглядав справу, стверджуючи, що він навмисно затягує процес. 6 квітня 2000 року відвід був задоволений виконуючим обов'язки голови міського суду, який встановив, що “провадження за різних підстав було необґрунтовано затягнуте” і з метою прискорення розгляду позову передав справу іншому судді.

10. 26 січня 2001 року залишив позов заявника без розгляду з огляду на неявку заявника у судове засідання.

11. 8 червня 2001 заступник Голови Закарпатського обласного суду за клопотанням заявника вніс протест проти цього рішення. 14 червня 2001 року Президія Закарпатського обласного суду задовольнила протест, зазначивши, що у матеріалах справи відсутнє підтвердження того, що заявник належним чином був повідомлений про час та місце слухання справи. Ухвала від 26 січня 2001 року була скасована, а справа направлена на новий розгляд.

12. 26 червня 2001 року міський суд задовольнив позов заявника і зобов'язав УСЗН зарахувати період роботи заявника у шкідливих умовах.

13. 27 серпня 2001 року суд зобов'язав Ужгородське управління Пенсійного фонду України (далі - фонд) виконати рішення.

14. 8 жовтня 2001 року фонд оскаржив рішення від 26 червня 2001 року в касаційному порядку, оскільки він не був відповідачем у справі. 28 листопада 2001 року Верховний Суд повернув скаргу без розгляду з огляду на її формальні недоліки. 6 лютого 2002 року фонд подав виправлену касаційну скаргу.

15. 16 травня 2002 року колегія суддів судової палати з цивільних справ Верховного Суду України передала справу на розгляд складу судової палати з цивільних справ Верховного Суду України.

16. Верховним Судом було проведено одне засідання. 28 листопада 2002 року він скасував рішення від 26 червня 2001 року і направив справу на новий розгляд.

17. Ухвалою Ужгородського суду від 24.02.03р. було призначено судово-технічну експертизу умов праці заявника. 7 квітня 2003 року експерт Державного комітету України з нагляду за охороною праці повідомив суд, що відповідна перевірка не може бути проведена у Комітеті з огляду на відсутність відповідного обладнання. 23 квітня 2003 року суд призначив іншого експерта і вказав, що відповідне дослідження має бути здійснене Ужгородським міським управлінням праці і соціального захисту. Висновок експерта був поданий 27 травня 2003 року.

18. 2 червня 2003 року заявник заявив відвід судді, який розглядав справу, на підставі його стверджуваної упередженості. Того ж дня клопотання про відвід було задоволене і справу було передано іншому судді.

19. Провадження було відновлене 7 серпня 2003 року. 11 серпня 2003 року міський суд задовольнив позов заявника. 11 листопада 2003 року Закарпатський апеляційний суд залишив це рішення у силі. 16 січня 2004 року за касаційною скаргою фонду справа була направлена до Верховного Суду України, де і знаходиться до цього часу.

2. Виконавче провадження

20. У серпні 1999 року УСЗН надало заявнику підвищену пенсію відповідно до рішення від 23 липня 1999 року.

21. У січні 2000 року це рішення було скасоване в результаті відновлення Ужгородським міським судом провадження за позовом заявника.

22. 16 липня 2001 року відділ Державної виконавчої служби Ужгородського міського управління юстиції відкрив виконавче провадження за рішенням від 26 червня 2001 року. Відповідно до листа фонду, датованого 20 листопада 2002 року, провадження декілька разів переривалось: у вересні 2001 року воно було призупинене з огляду на клопотання фонду про перегляд справи за нововиявленими обставинами; у березні і жовтні 2002 року воно знову призупинялось з огляду на розгляд касаційної скарги фонду. Проте рішення було повністю виконане. Заявнику була забезпечена підвищена пенсія і здійснена одноразова виплата у розмірі 4 806 грн.¹ за попередній період. Заявник не відкидає того, що ці кошти були йому виплачені.

23. 28 листопада 2002 року Верховний Суд призупинив виконання рішення від 26 червня 2001 року з огляду на розгляд касаційної скарги фонду.

24. Заявник декілька разів намагався порушити кримінальну справу проти А. (експерт) за стверджуване здирництво. 18 травня 2001 року Ужгородська міська прокуратура відмовила заявнику у зв'язку з відсутністю складу злочину.

3. Питання депортації

25. У 1952 році заявник і його сім'я державними органами Радянського Союзу були депортовані з України до Чечні.

26. Листом від 15 грудня 1999 року Закарпатське обласне управління Служби Безпеки повідомило заявника, що питання виплати компенсації за ці події відноситься до компетенції Ужгородської комісії з питань реабілітації жертв політичних репресій.

4. Вклади заявника у Ощадний Банк

27. Заявник зазначав, що він має близько 20 000 грн. вкладених у Ощадний банк. Проте, цей депозит з 1992 року “заморожений”.

ПРАВО

¹ Близько 774 ЄВРО

I. ПРИЙНЯТНІСТЬ СКАРГ

A. Стверджуване порушення статей 2, 13 та 17 Конвенції

28. Заявник стверджував, що він був позбавлений прибутку, який мав забезпечити йому достатній рівень життя. У зв'язку з цим він посилався на пункт 1 статті 2 Конвенції. Суд повторює, що відповідно до його прецедентної практики, ні стаття 2, ні будь-яке інше положення Конвенції не може тлумачитись як гарантія для особи на право мати певний рівень життя (див. ухвалу від 20 квітня 1999 року у справі *Wasilewski v. Poland*, заява № 32734/96). Крім того, заявник не довів, що він зазнає такої злиденності, щоб існувала загроза його життю. Суд, таким чином, відхиляє цю частину заяви, відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції, як повністю необґрунтовану.

29. Далі заявник скаржився, що відмова органів прокуратури порушити кримінальну справу проти А. (експерта з пенсій) становила порушення статті 13 Конвенції. Суд повторює, що право на порушення кримінальної справи проти третьої особи як таке не гарантується Конвенцією (див. *Kubiszyn v. Poland*, ухвала від 21 вересня 1999 року, заява № 37437/97). Він вважає, таким чином, що ця частина заяви є несумісною *ratione materiae* з положеннями Конвенції і відхиляє її відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції.

30. Заявник також посилається на статтю 17 Конвенції (заборона зловживання правами) без будь-якого обґрунтування. Суд не знаходить у справі жодних підстав, які могли б розкрити якусь наявність порушення цього положення. Суд, таким чином, відхиляє цю частину заяви відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції, як повністю необґрунтовану.

31. Заявник також скаржить на відмову державних органів надати йому компенсацію за політичні переслідування, яких зазнали він та його сім'я за радянських часів і за конфіскацію у 1952 році частини землі, яка належала його сім'ї. Він посилається на статтю 1 Протоколу № 1 до Конвенції. Суд зазначає, що заявник не звертався до Ужгородської комісії з питань реабілітації жертв політичних репресій, про що йому зазначалось Службою Безпеки. Він також не піднімав це питання у національних судах. Відповідно, заявник не вичерпав усіх національних засобів захисту, доступних йому за українським законодавством. З цього слідує, що ця частина заяви має бути відхилена відповідно до пунктів 1 та 4 статті 35 Конвенції.

32. Далі заявник скаржився на його стверджувану неможливість повернути свій проіндексований вклад з Державного Ощадного Банку України. Він посилається на статтю 1 Протоколу № 1 до Конвенції. Суд повторює, що він вже зазначав, що повернення проіндексованих вкладів не є предметом, який захищається Протоколом, і відповідно, знаходиться за межами компетенції Суду *ratione materiae* (див. „Гайдук та інші проти України”, заяви № 45526/99 та наступні). Суд не знаходить підстав для того щоб проводити різницю між цією справою та згаданою ухвалою. З цього слідує, що цей аспект заяви є несумісним *ratione materiae* з положеннями Конвенції в сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції і має бути відхилений відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

B. Стверджуване порушення пункту 1 статті 6 Конвенції

1. Невиконання судових рішень

33. Заявник скаржився, що остаточні і обов’язкові судові рішення від 23 липня 1999 року та 26 червня 2001 року не були виконані державними органами. Він посилався на статтю 6 Конвенції, яка у відповідній частині проголошує таке:

“Кожен при вирішенні питання щодо його цивільних прав та обов’язків ... має право на справедливий і відкритий розгляд ... незалежним і неупередженим судом, встановленим законом.”

34. Уряд зазначав, що право заявника на виконання судового рішення було пов’язане з винесенням остаточних і обов’язкових судових рішень. Відповідно, оскільки ці рішення були скасовані, право на те, щоб вони були виконані, припинялось. Уряд зауважував, що рішення від 23 липня 1999 року було виконане одразу після його винесення, і заявнику була надана пенсія, яку він вимагав. Рішення від 26 червня 2001 року також було виконане Пенсійним фондом, оскільки пенсія заявника була підвищена і йому було виплачені заборговані кошти у сумі 4 806 грн.

35. У своєму листі у відповідь на зауваження Уряду заявник підтвердив те, що рішення від 23 липня 1999 року було виконане у повному обсязі, і що він отримав зазначену суму відповідно до рішення від 26 червня 2001 року. Проте, він зазначав, що ця сума була недостатньою, і що виконання останнього рішення було невиправдано затягнуте ДВС і Пенсійним фондом.

36. Суд зауважує, що рішення у цій справі були виконані і заявник отримав пенсію, яку він вимагав, і йому була виплачена сума за попередній період. Таким чином, ці твердження не підтверджуються доказами. Він не звертався до національних судів відповідно до Закону України від 1991 року „Про виконавче провадження” (див. ухвалу від 24 червня 2003 року у справі „Дзізін проти України”, заява № 1086/02), чи за звичайною процедурою.

37. Хоча аргументи сторін невизначені щодо дати, коли була виплачена сума за попередній період, у будь-якому випадку затримка з виконанням рішення від 26 червня 2001 року не може бути більшою ніж один рік шість місяців, адже лист, яким заявника було повідомлено про цю виплату, датований 20 листопада 2002 року. Суд нагадує, що у деяких попередніх справах щодо України, він визнав, що періоди у вісім місяців (див. ухвалу від 7 жовтня 2003 року у справі „Корнілов та інші проти України”, заява № 36575/02) і навіть два роки і сім місяців (див. ухвалу від 17 вересня 2002 року у справі „Крапивницький та інші проти України”, заява № 60858/00), не були такими надмірними, щоб бути підставою для обґрунтованої скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції. Беручи до уваги відповідні обставини цієї справи, Суд не знаходить підстав для того, щоб дійти іншого висновку.

38. Він вирішує, що ця частина заяви є повністю необґрунтованою в сенсі пункту 3 статті 35 і має бути відхилена відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

2. Тривалість провадження

39. Заявник скаржився, що тривалість провадження була несумісною з вимогою “розумного строку” за пунктом 1 статті 6 Конвенції, згаданою вище.

40. Уряд спростовував цей аргумент.

41. Спочатку Суду необхідно визначити період, який має бути досліджений. У зв'язку з цим найбільш вірним було б узяти до уваги ті періоди, коли справа знаходилась на розгляді у судах, таким чином, виключаючи ті періоди між винесенням остаточних і обов'язкових рішень і їх скасуванням у порядку нагляду (див. ухвала від 16.09.2004 року у справі “Маркін проти Росії” № 59502/00).

42. Вперше заявник звернувся до суду у травні 1999 року. Його позов був задоволений остаточним рішенням від 23 липня 1999 року. Провадження було відновлене 20 січня 2000 року за нововиявленими обставинами і потім було зупинене ухвалою від 26 січня 2001 року про залишення позову заявника без розгляду у зв'язку з неявкою заявника у судові засідання. 14 червня 2001 року в результаті розгляду справи в порядку нагляду у Закарпатському обласному суді останнє рішення було скасоване, а розгляд справи відновлений. Це провадження досі триває у Верховному Суді України. Таким чином, на цей час воно триває п'ять років і два місяці (див. пункт 41).

43. Суд зазначає, що ця скарга не є повністю необґрунтованою в сенсі значення пункту 3 статті 35 Конвенції. Далі він зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Таким чином, вона має бути визнана прийнятною.

II. СУТЬ

44. Уряд зауважував, що заявник сприяв продовженню провадження, декілька разів не з'являючись у судові засідання та заявляючи відводи суддям міського суду. Уряд також зазначав, що затримки у розгляді справи в касаційній інстанції були спричинені перенавантаженням Верховного Суду справами.

45. Заявник спростовував твердження Уряду. Він стверджував, що тривалість цивільного провадження у його справі була необґрунтованою, оскільки національні суди належним чином не розглядали його позов.

46. Суд повторює, що розумність тривалості провадження має оцінюватись у світлі обставин справи і з огляду на такі критерії: складність справи, поведінка заявника і державних органів, і значення спору для заявника (див. серед багатьох інших посилань, справу *Frydlender v. France*, заява № 30979/96, п. 43, ЄСПЛ-VII).

47. Суд часто встановлює порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, які стосуються такого ж питання, як і у цій справі (див. справу *Frydlender v. France*, згадану вище).

48. Щодо поведінки заявника, Суд відмічає, що документи, надані Урядом, наводять на думку, що заявник є відповідальним за затримки у провадженні в період з лютого 2000 року до січня 2001 року. Проте Суд зауважує, що скарга заявника у квітні 2000 року про бездіяльність суддів, які розглядали справу, була задоволена і справу з метою прискорення провадження було передано іншому судді. Більше того, ухвала про відмову у задоволенні позову у зв'язку з неявкою заявника у судові засідання була скасована з огляду на неповідомлення заявника про час та місце слухання справи. Далі Суд зазначає, що за обставин цієї справи, заявника навряд чи можна критикувати за заявлені відводи суддям, які розглядали справу.

49. Щодо поведінки державних органів Суд звертає увагу на тривалі періоди бездіяльності зі сторони Верховного Суду: приблизно дев'ять місяців між поданням Пенсійним фондом першої касаційної скарги у лютому 2002 року та її розглядом Верховним Судом у листопаді 2002 року (див. пункти 14-16 вище) і півтора роки загальної бездіяльності з моменту направлення справи до Верховного Суду вдруге у січні 2004 року (див. пункт 19 вище).

50. Уряд пояснював, що затримки у розгляді справи у касаційній інстанції були спричинені зростаючою кількістю проваджень, які знаходились на розгляді у Верховному Суді. Суд зазначає, що Конвенція покладає на держави-учасниці обов'язок організувати свою судову систему таким чином, щоб дозволяти судам діяти відповідно до вимог пункту 1 статті 6 Конвенції, включаючи розгляд впродовж „розумного строку” (див. серед багатьох інших, рішення від 27 червня 2002 року у справі *Delić v. Croatia*, заява № 48771/99). Більше того, Суд зауважує, що Уряд не зміг надати жодного прикладу заходу чи то методологічного, чи то структурного характеру, який би відображав бажання держави розв'язати проблему (див. рішення від 13 липня 1983 року у справі *Zimmermann and Steiner v. Switzerland*, Серія А, № 66, стор. 12, п. 31).

51. Далі Суд зазначає, що затягнуте провадження великою мірою залежало від перегляду справи. Він зауважує, що хоча справа не може вважатись такою, що включає ознаки якоїсь особливої складності, вона розглядалась судами чотири рази. Незважаючи на те, що Суд не може аналізувати якість практики національних судів, він вважає, що оскільки повернення справ на новий розгляд зазвичай вимагалось внаслідок помилок допущених судами нижчої ланки, повторення таких повернень в межах одного провадження розкриває серйозні недоліки судової системи (див. рішення від 25 листопада 2003 року у справі *Wierciszewska v. Poland*, заява № 41431/98, п. 46).

52. Беручи до уваги свою практику з цього приводу, Суд вирішує, що у цій справі тривалість провадження була надмірною та не відповідала вимозі „розумного строку”.

53. Відповідно, тут було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

54. Стаття 41 Конвенції передбачає:

“Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє законодавство відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткову сатисфакцію, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію”.

A. Шкода

55. Заявник вимагав 500 000 грн.² на відшкодування матеріальної та нематеріальної шкоди і судових витрат.

56. Уряд вважав вимоги необґрунтованими.

² 80 730 ЄВРО

57. Суд вважає, що вимоги заявника дійсно є надмірними. Об’єктивно оцінюючи ситуацію, як цього вимагає стаття 41 Конвенції, Суд на відшкодування нематеріальної шкоди та витрат на провадження у Суді присуджує заявнику кошти у сумі 2 480 ЄВРО.

Б. Пеня

58. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського Центрального Банку, до якої мають бути додані три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ, СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості провадження прийнятною, а іншу частину заяви неприйнятною;
2. *Вирішує*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
3. *Вирішує*, що:

(а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплати заявнику 2 480 ЄВРО (дві тисячі чотириста вісімдесят ЄВРО) на відшкодування нематеріальної шкоди та витрат на провадження у Суді, які мають бути конвертовані у національну валюту держави-відповідача на день здійснення платежу, плюс суму будь-якого податку, який може бути стягнуто з заявника;

(б) у випадку несплати чи несвоєчасної сплати державою-відповідачем належної заявникові суми, на неї нараховуватиметься пеня, яка дорівнює граничній позичковій ставці Європейського Центрального Банку плюс три відсотки, з часу, коли закінчиться вищезгаданий тримісячний строк, і до моменту повного розрахунку.

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 6 вересня 2005 року відповідно до пунктів 2 та 3 Правила 77 Регламенту Суду.

С. Нейсміт
Заступник Секретаря секції

Ж. П. Коста
Голова Секції